

Integrationsleitbild der Stadt Feldkirch

Mission Statement of Integration for the Town of Feldkirch

Integracijska slika Grada Feldkirch

Feldkirch Belediyesi Entegrasyon rehberi

4 | 5

Integrationsleitbild der Stadt Feldkirch
Mission Statement of Integration for the Town of Feldkirch
Integracijska slika Grada Feldkirch
Feldkirch Şehri Entegrasyon Örneđi

6 | 7

1
Einwanderungsstadt Feldkirch
Feldkirch as an Immigration Centre
Feldkirch – grad doseljeništvā
Feldkirch, göç alan bir şehir

8 | 9

2
Von Zuwandernden zu Einheimischen
The Change from Immigrant to Indigenous
Od doseljenika do domaćeg stanovnika
Göçmenlerden yerlilere

12 | 13

3
Was heißt Integration heute?
What does Integration mean today?
Što znači integracija danas?
Entegrasyon bugün ne anlama geliyor?

16 | 17

4
... und wie erreichen wir Integration? – das Leitbild
How do we achieve the Mission Statement of Integration?
... kako ćemo postići integraciju? – slika vodilja
... ve biz entegrasyonu nasıl sağlarız? – örnek

20 | 21

5
Hauptziele städtischen Handelns
The Principle Objectives of Action at the Local Level
Glavni ciljevi gradskog djelovanja
Belediye faaliyetlerinin ana hedefleri

26 | 27

6
Handlungsfelder
Areas of Influence
Polja djelovanja
Faaliyet alanları

Fotos: Nikolaus Walter

Ein Blick auf das Wesentliche der Integration – die Menschen.

Integrationsleitbild der Stadt Feldkirch

Was ist wichtig, wenn wir über die Integration von Zuwanderern reden und sie ermöglichen wollen? Es helfen: das Bewusstsein der eigenen Geschichte im Umgang mit Zuwanderung, das Wissen um die Integration früherer Zuwanderungsgruppen, die Verständigung darüber, was Integration heute, in einer pluralistischen Gesellschaft, bedeutet, eine Einigung über die Hauptziele städtischen Handelns (fördern und fordern) in Integrationsfragen und schließlich eine Sicht auf die konkreten Handlungsfelder der Stadt, also auf die Handlungsfelder der städtischen Politik, der städtischen Verwaltung sowie der Bürgerinnen und Bürger der Stadt, einschließlich der zugewanderten Menschen.

Entsprechend ist dieses Leitbild gegliedert:

- 1 | Einwanderungsstadt Feldkirch
- 2 | Von Zuwanderern zu Einheimischen
- 3 | Was heißt Integration heute?
- 4 | ... und wie erreichen wir Integration?
– das Leitbild
- 5 | Hauptziele städtischen Handelns
- 6 | Handlungsfelder

Mission Statement of Integration for the Town of Feldkirch

What is important when we talk of the integration of newcomers and want to make the process a success? Factors which can help are an awareness of our own history regarding immigrants, experience with the integration of earlier immigrant groups, together with an understanding as to what integration means in today's pluralist society. Consistency concerning the objectives of civic action on questions of integration is also important and finally an awareness of the precise areas of responsibility laid down by the town, i. e. the limits of local politics and government as well as the local citizens, including the immigrant communities, can also play a role.

To this effect, this model is organised under the following headings:

- 1 | Feldkirch as a centre for Immigration
- 2 | The Change from Immigrant to Indigenous
- 3 | What does Integration mean today?
- 4 | How do we achieve the Mission Statement of Integration?
- 5 | The Principle Objectives of Action at the Local Level
- 6 | Areas of Influence

Integracijska slika Grada Feldkirch

Što je važno, ako razgovaramo o integraciji doseljenika i ako je želimo omogućiti? Pomaže: Biti svjesni vlastite povijesti u ophođenju s migracijom, poznavanje integracije prijašnjih grupa doseljenika, sporazumijevanje oko toga, što znači integracija danas u jednom pluralističkom društvu, sporazumjeti se o glavnim ciljevima gradskog postupanja (podupirati i zahtijevati) u pitanjima integracije i konačno pogled na konkretna polja djelovanja Grada, dakle, na polja djelovanja gradske politike, gradske uprave i građanki i građana ovog grada, i konačno doseljenika samih.

Odgovarajuće je ova slika podijeljena na:

- 1 | Feldkirch – grad doseljeničtva
- 2 | Od doseljenika do domaćeg stanovnika
- 3 | Što znači integracija danas?
- 4 | ... kako ćemo postići integraciju?
– slika vodilja
- 5 | Glavni ciljevi gradskog djelovanja
- 6 | Polja djelovanja

Feldkirch Şehri Entegrasyon Örneđi

Göçmenlerin entegrasyonu üzerine konuştuğumuzda ve buna olanak sağlamak istediğimizde neler önemlidir? Soruyu cevaplamak için göç bağlamında ülkenin kendi tarihinin bilincinde olunmalı, daha eski göç gruplarının entegrasyonu üzerine bilgili olunmalı, entegrasyonun bugün çoğulcu bir toplumdaki anlamı anlaşılmalı, belediyelerin entegrasyon konularındaki faaliyetlerinin (teşvik ve talep etmek) ana hedefleri üzerine mutabakat sağlanmalı ve en nihayetinde, belediyenin somut faaliyet alanlarına bir bakış atılmalıdır. Yani belediyenin politik, idari ve ayrıca şehrin, göç etmiş kişiler dahil olmak üzere, vatandaşlarının faaliyet alanları incelenmelidir.

Buna göre örnek aşağıdaki başlıklara ayrılmaktadır:

- 1 | Feldkirch, göç alan bir şehir
- 2 | Göçmenlerden yerlilere
- 3 | Entegrasyon bugün ne anlama geliyor?
- 4 | ... ve biz entegrasyonu nasıl sağlarız?
– örnek
- 5 | Belediye faaliyetlerinin ana hedefleri
- 6 | Faaliyet alanları

1

Einwanderungsstadt Feldkirch

Wanderung – Auswanderung ebenso wie Zuwanderung – ist seit mindestens hundertfünfzig Jahren ein Merkmal aller Industriegesellschaften. Solche Wanderungen waren eine unverzichtbare Voraussetzung für den wirtschaftlichen Fortschritt und die soziale Dynamik dieser Gesellschaften. Doch war Arbeitswanderung ebenso Ausdruck und Ursache sozialer Konflikte – im Abwanderungsland beziehungsweise im Zuwanderungsland.

Das soziale Gewebe einer Stadt wie Feldkirch ist von Wanderungsbewegungen gleich doppelt geprägt worden: einmal von der Arbeitskräftezuwanderung in die Fabriken und Gewerbebetriebe der Stadt, darunter auch die Zuwanderung von Eisenbahnern, und zum anderen durch die Zuwanderung von Mitgliedern der bürgerlichen Oberschicht infolge der vielen Verwaltungs-, Gesundheits- und Schuleinrichtungen, die in Feldkirch angesiedelt wurden. Die Spuren dieser Zuwanderung sind vielerorts im Stadtbild sichtbar: etwa von den Eisenbahnerhäusern in Levis über den evangelischen Friedhof unter der Schattenburg bis zu den Arbeitersiedlungen in Gisingen oder den Hochhäusern in Tosters.

Aus der Zuwanderungsgeschichte von Feldkirch wird deutlich, dass keineswegs nur Ausländer/innen diese Geschichte geprägt haben. Denn über viele Jahrzehnte sind Zuwanderer aus anderen Teilen Österreichs bzw. der österreichisch-ungarischen Monarchie gekommen, die sich ebenfalls – in einem keineswegs immer konfliktfreien Prozess – integriert haben.

Zuwanderung gehört also zur Identität dieser Stadt und ihrer Bewohner.

1

Feldkirch as an Immigration Centre

Population Movement, that is outward migration as well as immigration, has been a feature of all industrialised societies for at least 150 years. Such movements were an inevitable precondition for economic progress and social dynamism in such societies, yet the mobility of labour was also cause and effect for social conflict in both country of origin and host country.

The social framework of a town like Feldkirch is characterised in two ways by population movements. On the one hand the influx of labour into factories and industrial installations, including railway workers, have played their part whilst on the other hand an inward movement of members of the upper middle class has occurred, as a result of the administrative, health and educational establishments which have been located in Feldkirch. Traces of these inflows are discernable all over the town, for example from the railway settlements in Levis, via the protestant cemeteries beneath the Schattenburg to the worker settlements in Gisingen or the high rise flats in Tosters.

It is clear from a study of population movements into Feldkirch that its history has in no way been characterised by purely foreign immigrants, since people have also been coming from other parts of Austria, as well as the Austro-Hungarian empire for many decades. Similarly, in no way have they always been peacefully integrated. Immigration is thus part of the identity of the town and its citizens.

1

Feldkirch – grad doseljeništva

Migracija – odseljavanje kao i doseljavanje – jest najmanje 150 godina obilježica svih industrijskih društava. Ovakva kretanja bila su neophodan preduvjet za gospodarski napredak i za socijalnu dinamiku ovih društava. Ali je ovo kretanje radne snage bilo ujedno i izražaj i uzrok socijalnih konflikata – u zmljama emigracije odnosno imigracije.

Socijalno tkivo jednog grada kao što je to Feldkirch bilo je dvostruko prožeto ovim kretanjem: s jedne strane dolaskom radne snage u tvornice i zanatska poduzeća Grada, ujedno i dolaskom osoblja željeznice, s druge strane dolaskom članova građanskog visokog sloja na temelju brojnih upravnih, zdravstvenih i školskih institucija koje se nalaze u Feldkirchu. Tragovi ovog doseljavanja vidljivi su na brojnim mjestima u gradu: kao kuće osoblja željeznice u Levisu, ili evangelističko groblje ispod Schattenburga, pa sve do radničkih naselja u Gisingenu ili visokih zgrada u Tostersu.

1

Feldkirch, göç alan bir şehir

Göç konusu – almak ya da vermek – en az 150 yıldır sanayi toplumlarının bir özelliğidir. Bu tür göçler, bu toplumların ekonomik ilerlemeleri ve sosyal dinamikleri için vazgeçilmez bir ön koşul olmuştur. İşçi göçleri, hem göç veren, hem de alan ülkeler için sosyal uyumsuzlukların ifadesi ve ayrıca dışa yansımalarıdır.

Feldkirch gibi bir şehrin sosyal ağları göç hareketleri tarafından iki kat etkilenmiştir. Bir tarafta şehrin fabrika ve şirketlerine gelen işçi göçü vardır, bunların arasında demiryolcuların göçü de değerlendirilmelidir ve diğer tarafta birçok idari ve sağlık kurumunun ve okulların Feldkirch’de kurulması vesilesiyle orta sınıfın üst düzey mensuplarının göçü alınmıştır. Bu göçlerin izleri şehrin birçok yerinde görülebilmektedir: Protestan mezarlığının yukarısında, Schattenburg’un aşağısında bulunan Levis’de demiryolu çalışanlarının binalarından, Gisingen’deki işçi yerleşim bölgelerine ya da Tosters’deki yüksek binalara kadar.

Feldkirch’in göç tarihçesine bakıldığında, bu tarihi yalnızca yabancıların etkilemediği netleşmektedir. Çünkü uzun yıllar boyunca, her zaman ihtilafsız olmayan bir süreçte entegre olmuş olan, Avusturya’nın farklı bölgelerinden ya da Avusturya-Macaristan Monarşisinden göçmenler gelmiştir. Göç bu şehrin ve sakinlerinin kimliğinde yer etmiştir.

2

Von Zuwandernden zu Einheimischen

Grundsätzlich kann Zuwanderung in fünf verschiedenen Formen von der Aufnahmegesellschaft ebenso wie von den Zugewanderten selbst verarbeitet werden:

- Zuwanderer geben ihr kulturelles Gepäck im Laufe der Zeit ab und verschwinden völlig in der Aufnahmegesellschaft.
- Sie bilden ihre eigenen kulturellen und sozialen Milieus, ohne dabei jedoch in Kontaktkonflikte mit der Mehrheitsgesellschaft zu geraten.
- Zuwanderer erwerben sämtliche sozialen und kulturellen Kompetenzen, die für ein erfolgreiches Leben in der Mehrheitsgesellschaft erforderlich sind, bewahren aber gleichzeitig kulturelle Eigenheiten, die für ihr Identitätsgefühl wichtig sind.
- Angehörige der Mehrheitsgesellschaft und Zuwanderer gleichen sich von beiden Seiten her, wenn auch meist in unterschiedlichem Ausmaß, aneinander an.
- Zuwanderer und Aufnahmegesellschaft bilden deutlich wahrnehmbare Konfliktlinien heraus, weil um die Verteilung von Ressourcen (wie Arbeitsplätze und Wohnungen), um unterschiedliche kulturelle Werte und Orientierungen, um politische Einflussnahme und um die Zulässigkeit unterschiedlicher Lebensstile gestritten wird.

2

The Change from Immigrant to Indigenous

Immigration can be basically dealt with in five different ways by the host society as well as by the immigrants themselves.

These are:

- Immigrants discard their cultural baggage in due course and disappear totally into the host (majority) society.
- They form their own cultural and social enclaves, without ever being brought into cultural confrontation with the majority society.
- Immigrants acquire an entire range of social and cultural skills, which are requisite for a successful existence in the majority society but simultaneously, they preserve cultural characteristics, which are essential for their own sense of identity.
- Members of the majority society and immigrants become more alike, albeit in the most diverse ways.
- Clearly perceptible lines of demarcation emerge between immigrants and members of the majority society because tension can result over the distribution of resources (such as job vacancies and housing), various cultural values and orientations, political influence and the tolerance of diverse life styles.

2

Od doseljenika do domaćeg stanovnika

Općenito se doseljništvo može obraditi u pet različitih oblika, kako od strane domaćeg stanovništva, tako i od strane samih doseljenika:

- Doseljenici tijekom vremena ostavljaju svoj kulturni zavežljaj i potpuno se izgube u društvu koje ih je primilo.
- Oni stvaraju svoju vlastitu kulturnu i socijalnu sredinu, bez da pri tome upadnu u konflikte kontakata sa većinom društva.
- Doseljenici steknu sveukupne socijalne i kulturne kompetencije koje su potrebne za uspješan život u većinskom društvu, ali oni stovremeno sačuvaju kulturno posebno obilježje koje je važno za njihov osjećaj identiteta.
- Članovi obitelji većinskog društva i doseljenici izjednačavaju se sa doseljenicima obostrano, pa makar to bilo u različitoj mjeri.
- Doseljenici i društvo koje ih prima čine jasno uočljivu liniju konflikata, jer se bori za podjelu resursa (kao radna mjesta i stanovi), za različite kulturne vrijednosti i orijentacije, za politički utjecaj i za dopustivost različitih životnih stilova.

2

Göçmenlerden Yerlilere

Göç temelde, göç alan toplum ve ayrıca göçmenler tarafından beş farklı şekilde benimsenebilmektedir:

- Göçmenler zamanla kültür yüklerini bırakırlar ve göç alan toplumla kaynaşırlar.
- Çoğunluk toplumu ile itilaflara girmeden kendi kültürel ve sosyal ortamlarını oluştururlar.
- Göçmenler, çoğunluk toplumunda başarılı bir yaşam için gerekli olan tüm sosyal ve kültürel nitelikleri edinirler, fakat aynı anda kendi kimlikleri için önemli olan kültürel özelliklerini muhafaza ederler.
- Çoğunluk toplumu mensupları ve göçmenler karşılıklı olarak, farklı ölçeklerde de olsa bile birbirine yakınlaşırlar.
- Göçmenler ve göç alan toplum belirgin şekilde algılanan ihtilaf çizgileri ortaya çıkarırlar, çünkü kaynakların (iş yerleri ve konutlar gibi) dağılımı, farklı kültürel değerler, politik etkiler ve farklı yaşam tarzlarının kabul edilebilirliği konularında tartışmaktadırlar.

Zuwanderer aus einem bestimmten Herkunftsland, wie etwa dem früheren Jugoslawien oder der Türkei, können sich in jeder dieser fünf Formen wiederfinden. Sie und ihre Kinder können im Laufe ihres Lebens auch zwischen diesen Formen wechseln. Das hängt von individuellen Entscheidungen, aber noch viel mehr von zwei äußeren Umständen ab: vom sozialen und kulturellen Kapital, speziell dem Bildungskapital, das jemand mitbringt, und von den Angeboten und den Wahlmöglichkeiten, die die Aufnahmegesellschaft bereitstellt, um die wahrnehmbaren Konfliktlinien zu minimieren.

Für die Aufnahmegesellschaft ebenso wie für die Zuwandernden ist grundsätzlich entscheidend, ob sie die Wanderung als etwas Zeitweiliges oder als etwas Endgültiges verstehen, ob es sich also um „Gastarbeit“ oder um „Einwanderung“ handelt. Oft bleiben die beiden Perspektiven unklar, weil sich erst im Laufe eines individuellen Lebens die Wanderungsentscheidung in die eine oder andere Richtung verfestigt.

Immigrants from a specific country of origin, such as the former Yugoslavia or Turkey are able to identify themselves in all five of these scenarios. They and their children are able, during their lifetime to change between these forms. This depends on decisions of the individual but much more on the external circumstances such as social and cultural assets, especially the level of education which they bring with them, and from the possibilities and the opportunities to minimise perceptible lines of conflict in the host society.

Doseljenici iz jedne određene zemlje porijekla, kao napr. iz bivše Jugoslavije ili iz Turske, mogu se pronaći u svakom od ovih pet oblika. Oni i njihova djeca mogu tijekom njihova života mijenjati iz jednog u drugi od ovih oblika. To ovisi od individualnih odluka, ali još puno više od dvije vanjske pretpostavke: od socijalnog i kulturnog kapitala, specijalno od obrazovnog kapitala koji netko donosi sa sobom, kao i od ponuda i mogućnosti izbora koje na raspolaganje stavlja društvo koje ih prima, kako bi se minimiralo uočljive linije konflikata.

Za društvo koje prima doseljenika, kao i za samog doseljenika je u pravilu odlučujuće, da li se ova kretanja shvaća kao nešto privremeno ili kao nešto konačno, da li se dakle radi o „gostujućem poslu“ ili „useljavanju“. Često obadviije perspektive ostaju nejasne, jer se tek tijekom jednog individualnog života ta odluka kretanja učvrsti u jednom ili drugom pravcu.

Eski Jugoslavija ya da Türkiye gibi belirli göç veren ülkelerden gelen göçmenler bu beş başlığın içerisinde kendilerini bulabilmektedirler. Kendileri ve çocukları hayatları esnasında bu başlıklar arasında gidip gelebilirler. Bu şahsi kararlara ve çok daha fazlasıyla iki harici etkiye bağlıdır: kişilerin sahip olduğu sosyal ve kültürel sermayeye, özellikle eğitim sermayesine ve ayrıca tercih edilen toplumun algılanabilir ihtilaf çizgilerini aza indirmek için sunduğu ve verdiği seçim olanaklarına.

Hem göç olan toplum, hem de göçmenler için temelde önemli olan kişilerin göçü geçici ya da temelli bir olgu olarak mı gördükleridir, yani kişilerin kendilerini „yabancı işçi“ olarak mı yoksa „temelli göç“ etmiş olarak mı algıladıklarına bağlıdır. Sıklıkla bu iki perspektif net olmamaktadır, çünkü yaşam boyunca göç olgusu bir yöne ya da diğer yöne değişebilmektedir.

3

Was heißt Integration heute?

Wir leben in einer pluralistisch-säkularen Gesellschaft, also in einem politisch und kulturell offenen, nicht an eine Religion gebundenen Gemeinwesen. Das ermöglicht eine Vielfalt von Wertvorstellungen und Lebensstilen, allerdings mit der Verpflichtung auf gemeinsame Grundwerte, wie sie zum Beispiel in der Menschenrechtserklärung der Vereinten Nationen, im Übereinkommen der Vereinten Nationen zu Frauenrechten, im UN-Sozialpakt oder in der Europäischen Menschenrechtskonvention festgelegt sind. Integration bedeutet somit nicht eine durchgehende Vereinheitlichung von Wertvorstellungen oder eine Einschränkung kultureller Vielfalt. Sie bedeutet den Erwerb sozialer und kultureller Fähigkeiten – darunter vor allem auch die ausreichende Beherrschung der deutschen Sprache – die die Teilhabe am Gemeinwesen erlauben, sowie die Akzeptanz jener Werte, die für das friedliche Zusammenleben in einer pluralistisch-säkularen Gesellschaft erforderlich sind. Solche Werte betreffen unverzichtbare Persönlichkeitsrechte wie Rede- und Gedankenfreiheit, die Freiheit der politischen und religiösen Organisation, gleiche Rechte für Mann und Frau in der Gestaltung ihres Lebens, die Bereitschaft zur Akzeptanz von kulturellen Unterschieden, den Verzicht auf Gewalt in der Austragung von Konflikten und die Schaffung von Chancengleichheit für die hier aufwachsenden Kinder.

Eine so verstandene Integration ist also eine ständige Herausforderung an alle Einrichtungen einer Stadt, die diese Fähigkeiten und Werte vermitteln können: an Bildungs- und Sozialeinrichtungen, an städtische Medien und an die Gremien, in denen politische Auseinandersetzungen zu Fragen der Integration geführt werden. Ein solches Verständnis von Integration – nämlich als Erwerb von Fähigkeiten und Werthaltungen zur Teilnahme am Gemeinwesen

3

What does Integration mean today?

We live in a pluralistic-secular society, i. e. in a communal existence which is politically and culturally open and not tied to any a specific religion. This facilitates a wide variety of value concepts and life styles, although there is a duty to conform to common basic value systems, some of which are laid down, for example, in the United Nations' Declaration of Human Rights, the Agreement of Women's Rights of the United Nations, the UN-social pact or in the European Convention on Human Rights. As a result, integration is not a continuous unification of value concepts or a restriction of cultural diversity. It means the acquisition of social and cultural competences, amongst which is, most importantly, an adequate mastery of the German language, which allows participation in communal activities. As well as this, the acceptance of those values which are requisite for a peaceful coexistence in a pluralistic secular society are also important. Such values involve indispensable rights of the individual such as freedom of speech and thought as well as political and religious organisations, equal rights for men and women, the readiness to accept cultural diversity, the avoidance of violence in the prosecution of conflict and the creation of equal opportunities for children growing up here.

Integration such as this is also a permanent challenge to all civic establishments, which can offer these possibilities and values such as educational and social establishments, the civic media and the committees which have show leadership in coming to terms politically with questions of integration. Such an understanding of integration – as the acquisition of capabilities and values for the participation in communal activities affect all citizens of the town, irrespective of their mother tongues or culture of origin. It is, therefore a challenge for immigrants, just as for local citizens, to obtain the necessary

3

Što znači integracija danas?

Mi danas živimo u jednom pluralističkom i sekulariziranom društvu, dakle u jednom politički i kulturno otvorenom, ne na jednu religiju vezanom društvu. To omogućava mnogostrukost pretpostavki vrijednosti i stilova života, ali sa obavezom na zajedničke osnovne vrijednosti, kao napr. one u Povelji o ljudskim pravima Ujedinjenih Naroda, u Dogovoru Ujedinjenih Naroda o pravima žena, u Paktu UN-a ili u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Integracija tako ne znači stalno pojednostavljenje predodžbi o vrijednostima ili ograničenje kulturne raznolikosti. Ona znači sticanje socijalnih i kulturnih sposobnosti – u to spada prije svega i dovoljno vladanje njemačkim jezikom – koje dozvoljavaju sudjelovanje u javnom životu, kao i prihvaćanje onih vrijednosti koje su nužne za miran suživot u jednom pluralistički-sekulariziranom društvu. Ovakve vrijednosti se odnose na neodriciva osobna prava kao prvo govora i mišljenja, sloboda političkih i vjerskih organizacija, ista prava za muškarce i žene pri uređenju njihova života, spremnost na prihvaćanje kulturnih razlika, odricanje nasilja pri rješavanju konflikata i stvaranje jednakopravnih šansi za djecu koja ovdje odrastaju.

Ovako shvaćena integracija je dakle stalan izazov za sve institucije jednog grada, koje mogu posredovati kod ovih sposobnosti i vrijednosti: obrazovne i socijalne institucije, gradska sredstva javnog priopćavanja i tijela u kojima se vode političke diskusije o pitanjima integracije. Ovakvo shvaćanje integracije – naime, sticanje sposobnosti i držanja vrijednosti za sudjelovanje u javnom životu – odnosi se, uostalom, na sve sugrađanke i sugrađane jednog grada, neovisno od materinjeg jezika i porijekla kulture. To je, dakle, izazov za doseljenike isto tako kao i za domaće stanovništvo, da steknu nužne sposobnosti za očuvanje i razvijanje osnovnih zajedničkih vrijednosti.

3

Entegrasyon bugün ne anlama gelmektedir?

Biz çoğulcu, laik bir toplumda, yani politik ve kültürel açık, bir dine bağlı olmayan bir toplulukta, yaşıyoruz. Bu geniş bir değer ve yaşam tarzı yelpazesine olanak sağlamaktadır, fakat Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Beyannamesinde, Birleşmiş Milletlerin Kadın Hakları anlaşmasında, BM-Sosyal anlaşmasında ya da Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunda belirlenmiş olan ortak temel değerler şart koşulmaktadır. Böylece entegrasyon değerlerin tamamen standardizasyonu ya da kültürel çeşitliliğin sınırlandırılması anlamına gelmemektedir. Entegrasyon, topluluğa üyeliği sağlayan, Alman dilinin yeterli derecede hakimiyeti dahil, sosyal ve kültürel niteliklerin edinimi ve ayrıca çoğulcu, laik bir toplumda barış içerisinde birlikte yaşamak için gerekli olan belirli değerlerin kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Bu tür değerler, feragat edilemez ifade ve düşünce özgürlüğü gibi şahsi hakları, politik ve dini organizasyon özgürlüğünü, erkek ve kadınların hayatlarını idame ettirmeleri için eşit haklarını, kültürel farklılıkları kabul etmeyi, ihtilafların çözümünde şiddeti tercih etmemeyi ve burada yetişen çocuklar için hak eşitliğini kapsar.

Entegrasyon, bu nitelikleri ve değerleri sağlayabilecek, bir şehrin tüm kurumları için her zaman bir meydan okumadır. Bu kurumlar arasında eğitim ve sosyal kurumları, şehrin medyasını ve entegrasyon ile ilgili politik konuların tartışıldığı kurulları sayabiliriz. Entegrasyonun bu şekilde algılanması, bir şehrin ana dili ve kültürel kökeni ne olursa olsun, tüm sakinleri için geçerli olarak, topluluğun bir parçası olmak için niteliklerin ve değerlerin edinimi anlamına gelmektedir. Yani, hem göçmenler, hem de yerliler için gerekli niteliklerin edinimi ve ortak temel değerlerin korunması ve geliştirilmesi bağlamında bir meydan okumadır.

– bezieht sich übrigens auf alle Bürgerinnen und Bürger einer Stadt, unabhängig von Muttersprache und Herkunftskultur. Es ist also eine Herausforderung für Zugewanderte ebenso wie für Einheimische, die notwendigen Fähigkeiten zu erwerben und die gemeinsamen Grundwerte zu wahren und zu entwickeln.

Integration von Zugewanderten endet nicht mit einem endgültigen Ergebnis, sondern ist ein immer wieder neu zu gestaltender Prozess. Dies umso mehr, als in Zukunft der gemeinsame europäische Arbeitsmarkt Zuwanderung (ebenso wie Abwanderung) zu einem ständigen Merkmal unserer Arbeitsgesellschaft machen wird. Wir werden es in Zukunft sogar mit einer wesentlich bunteren Zuwanderungslandschaft zu tun haben als heute. Denn Menschen werden nicht nur aus zwei oder drei großen Herkunftsgruppen stammen, sondern aus allen Ländern Europas – mit entsprechend wachsenden Anforderungen an unseren Umgang mit kultureller Vielfalt, an die Vielsprachigkeit des Schulsystems und an das Zusammenleben mit Anderssprachigen.

capabilities and to guarantee and expand the communal basic values.

Integration of immigrants does not reach a final result, but is a process which continually replicates itself, all the more so since the common European labour market immigration (as well as migration) will, in future, be a permanent characteristic of our society. We will even be dealing in future with an essentially more colourful immigration environment than today. People will not come from just two or three main groups but from all the countries in Europe and this will give rise to growing demands on how we deal with cultural diversity, the polyglot nature of schooling and coexistence with those who speak other languages.

Integracija doseljenika ne završava jednim konačnim rezultatom, nego je ona jedan proces koji se stalno mora razvijati. Tim više, što će u budućnosti zajedničko europsko tržište rada za doseljavanje (kao i odseljavanje) činiti stalanom oznakom našeg društva rada. Mi ćemo se u budućnosti suočiti dapače sa znatno šarolikijim društvom doseljeničtva nego danas. Jer, ljudi neće potjecati iz dvije ili tri velike grupe doseljenika, nego iz svih zemalja Europe – sa odgovarajuće većim zahtjevima na naše okruženje s kulturnim raznolikostima, na višjejezičnost školskog sistema i na suživot sa onima koji govore drugim jezikom.

Göçmenlerin entegrasyonu kesin bir sonuç ile bitmez, sürekli olarak yenilenen bir süreçtir. Bu, gelecekte Avrupa ortak iş pazarının, göçü (hem göç alma hem de göç verme) toplumumuzda sürekli olan bir özellik haline getireceğinden çok daha önem kazanmaktadır. Gelecekte bugünkünden çok daha renkli bir göç almış toplum ile karşı karşıya olacağız. Çünkü insanlar yalnızca iki ya da üç büyük gruptan gelmeyecektir, bunun yerine tüm Avrupa ülkelerinden göç alacağız. Bu durum kültürel çeşitliliğin yanı sıra, okul sisteminin çok dilli olmasını ve farklı diller konuşan insanlar ile birlikte yaşamayı da beraberinde getirecektir.

4

... und wie erreichen wir Integration? – das Leitbild

Was kann nun ein Leitbild wie das vorliegende leisten? Es ist zuerst einmal das Ergebnis einer eineinhalbjährigen Diskussion von Vertreterinnen und Vertretern der in der Stadt wirkenden Parteien sowie aller Abteilungen der Stadtverwaltung. Ein solcher Diskussionsprozess ist eine Bestandsaufnahme ebenso wie eine Problemanalyse. Doch geht ein solches Leitbild, in einem zweiten Schritt, über dieses erste Ergebnis hinaus. Es ist nämlich eine Aufforderung an die Einheimischen ebenso wie an die Zugewanderten, über die Bedingungen ihres Zusammenlebens nachzudenken, sich auf gemeinsame Werte dieses Zusammenlebens zu verständigen und es durch die Bereitstellung von Ressourcen zu erleichtern. Nur wenn dieser Prozess nicht als Einbahnstraße verstanden wird, also nicht als ausschließliche Durchsetzung eigener Vorstellungen und Ansprüche, wird er in einer pluralistischen Gesellschaft gelingen.

Stattdessen sollte eine Verständigung darüber erzielt werden, was unverzichtbare Grundwerte für alle sind und welche Rechte, aber auch Verpflichtungen Menschen unabhängig von Muttersprache, kultureller Herkunft, religiöser Zugehörigkeit und gewähltem Lebensstil haben. Es geht um die Festlegung von Grundwerten und von Grundrechten, derer sich gerade auch die Angehörigen der Aufnahmegesellschaft, die gegenüber Zuwandernden meist in einer stärkeren sozialen Position sind, immer wieder vergewissern müssen. Und man muss sich über jene Bereiche verständigen, die in einer pluralistischen Gesellschaft für eine persönliche Wahl offen sein müssen: von der Religion über politische Betätigung bis zur freien Wahl der Familienform und des Lebensstils.

4

How do we achieve the Mission Statement of Integration?

What can be achieved by a perfect solution such as the one above? Firstly it is merely the result of an eighteen month discussion with representatives of the political parties who are active in the town as well as all the town hall departments. Such a process of discussion is a sort of stock taking as well as a problem analysis, yet this type of model performs a second function. It serves as a challenge to the local population as well as to the immigrants to think about the conditions under which they live together, to come to agreement over common values of their coexistence and to ease the burden by making resources readily available. Only when this is not seen to be a one way process, that is when it is not exclusively the realisation of one's own ideas and demands, will it succeed in a pluralistic society.

Instead of this, an understanding should be aimed at, which includes indispensable basic values for everybody, and those rights and obligations which people have and which are independent of their mother tongues, cultural heritages, religious affiliations and chosen life styles. It is about the establishing of basic values and rights about which members of the recipient society must be absolutely certain, precisely because they generally find themselves in a stronger social position to the immigrant. A consensus must be established in those areas which are open to personal choice in a pluralistic society – from religion, via political activity, to the free choice of whatever type family and of life style.

4

... kako ćemo postići integraciju? – slika vodilja

Što može postići jedna slika vodilja kao ova prethodna? To je najprije rezultat jedne diskusije predstavnica i predstavnika svih političkih partija zastupljenih u Gradu i svih odjela Gradske uprave tijekom godinu i pol dana. Ovakav jedan proces diskutiranja je kako oslikavanje stvarnog stanja tako i analiza problema. Ali ova slika vodilja ide, u njenom drugom koraku, dalje od ovih prvih rezultata. To je naime zahtjev na domaće stanovništvo isto tako kao i na doseljenike, da razmišljaju o uvjetima njihova suživota, da se sporazume o zajedničkim vrijednostima ovog suživota i da ih olakšaju stavljanjem na raspolaganje odgovarajućih resursa. Samo onda, ako se ovaj proces ne shvati kao slijepa ulica, dakle, ne kao isključivo probijanje vlastitih predodžbi i prava, ovaj proces će uspjeti u jednom pluralističkom društvu.

Umjesto toga bi trebalo postići sporazum o tome, što su to neophodne osnovne vrijednosti za sve i koja su to prava, ali i obaveze ljudi neovisno od materinjeg jezika, kulturnog porijekla, vjerske pripadnosti i izabranog životnog stila. Ide se za određivanjem osnovnih prava, u koja se moraju ponovno i ponovno uvjeriti upravo pripadnici domaćeg stanovništva, koji su u odnosu na doseljenike većinom u jednoj jačoj socijalnoj poziciji. Mora se sporazumjeti o onim područjima, koja moraju biti otvorena u jednom pluralističkom društvu za osobni izbor: od religije i političkog angažmana do slobodnog izbora obiteljskog oblika i životnog stila.

4

... ve biz entegrasyonu nasıl sağlarız? – örnek

Mevcutta bulunan bu örnek ne getirebilir? Öncelikle model, şehirde faal olan partilerin temsilcilerinin ve belediye idaresinin tüm müdürlüklerinin bir buçuk yıllık tartışmalarının sonucudur. Bu tür bir tartışma süreci bir durum tespiti ve ayrıca bir sorun analizidir. Fakat bu tür bir örnek, ikinci adımda bu ilk sonuçların daha da ötesine geçer. Çünkü bu hem yerliler, hem de göçmenler için birlikte yaşamayı tekrar düşünmeleri, bu birlikte yaşamının ortak değerleri için iletişime girmeleri için bir taleptir ve bunun da kaynakların tedarik edilmesi yoluyla kolaylaştırılmasıdır. Bu süreç, yalnızca bir çıkmaz sokak, yani tek taraflı düşüncelerin ve taleplerin zorla kabul ettirilmesi, olarak algılanmadığında çoğulcu bir toplumda başarıya ulaşabilir.

Bunun yerine, herkes için feragat edilemez temel değerlerin neler olduğu ve insanların anadillerinden, kültürel menşelerinden, mensup oldukları dinden ve tercih ettikleri yaşam tarzından bağımsız olarak sorumlulukların ne olduğu üzerine bir mutabakat oluşturulması hedeflenmektedir. Göçmenlere göre daha güçlü bir pozisyonda olan göç alan toplumun mensuplarının da düzenli olarak hatırlamaları gereken temel değerlerin ve temel hakların belirlenmesi burada ana hedeftir. Ve ayrıca çoğulcu bir toplumda şahsi kararlara açık olan alanlar üzerinde mutabakata varılmalıdır: dinden, politik desteğe, aile şeklinin ve yaşam tarzının bağımsızca tercih edilebilirliğine kadar.

All das muss immer wieder neu artikuliert, verhandelt und gelöst werden. Hierzu gibt es viele Orte und Partner: das Gespräch zwischen Nachbarn und auf öffentlichen Plätzen, in Kirchen, Moscheen, Vereinen und Parteien, in den Medien, in den Bildungsinstitutionen und natürlich in den politischen Gremien und den Verwaltungseinrichtungen der Stadt.

Was können wir von einem Leitbild nicht erwarten? Ein Leitbild gibt eine allgemeine Richtung des städtischen Handelns an, aber es schreibt weder das Tempo noch ganz bestimmte Schritte vor. Es ist deshalb auch kein Katalog erforderlicher Einzelmaßnahmen, und ebenso kein Generalrezept für gelingende Integration. Seine wesentlichste Funktion ist es zu helfen, in der städtischen Politik wünschenswerte Ziele im Auge zu behalten und sinnvolle Wege dorthin zu finden.

All of these aspects must be regularly articulated, dealt with and resolved. There are many places and helpers who can help to achieve this: – meetings between neighbours and in public places, in churches, mosques, various associations, clubs and political parties, in the media, in educational establishments and, naturally, local government committees.

What can we not expect from a model solution? A model can point out the general direction of civic activity, but it can proscribe neither speed nor precise steps. Thus, it is not a catalogue of precise requisite measures and neither is it a general broadsheet for successful integration. Its essential function is to keep focussed on desired goals and to find sensible paths to them.

To se ponovno i ponvno mora artikulirati, o tome raspravljati i to rješavati. Za to ima brojnih mjesta i partnera: razgovor između susjeda i na javnim mjestima, u crkvi, džamiji, društvima i strankama, u medijima, u obrazovnim institucijama i naravno u političkim tijelima i upravnim ustanovama Grada.

Što ne možemo očekivati od jedne slike vodilje? Slika vodilja daje opći pravac gradskog djelovanja, ali ona ne propisuje ni brzinu niti sasvim određene korake. Stoga ona nije katalog potrebnih pojedinih mjera, a isto tako nije generalni recept za uspješnu integraciju. Njezina bitna funkcija jest da pomogne, da se u gradskoj politici zadrži u vidu željene ciljeve i do njih pronađe svrsishodne puteve.

Tüm bunlar sürekli olarak yeniden açıkça dile getirilmeli, tartışılmalı ve çözümlenmelidir. Bunun için bir çok mekan ve partner mevcuttur: komşular arasındaki görüşmeler ve açık meydanlarda, kiliselerde, camilerde, derneklerde ve partilerde, medyada, eğitim kurumlarında ve elbette politik kurullarda ve şehrin idari kurumlarında yapılan konuşmalar gibi.

Bir örnekten neler bekleyemeyiz? Örnek, belediyenin faaliyetlerinin genel yönünü belirler, fakat bu bağlamda hızı ya da adımları netleştirmez. Gerekli münferit tedbirlerin bir katalogu değildir ve ayrıca başarılı bir entegrasyon için genel bir tarif de değildir. Örneğin ana fonksiyonu, belediye politikasında istenen hedeflerin dikkate alınması ve bunlara ulaşmak için destek sağlanmasıdır.

5

Hauptziele städtischen Handelns

Was kann nun die Stadt leisten, damit die Auseinandersetzung über Zuwanderung produktiv, friedlich und unter Beteiligung möglichst vieler Bürgerinnen und Bürger verläuft? Welche öffentlichen Räume, welche Einrichtungen und Ressourcen stellt sie zur Verfügung? Wie kann sie Prozesse der Teilhabe starten und unterstützen, damit diese Einrichtungen und Ressourcen von allen entsprechend genützt werden?

- 1 Möglichkeiten der Mitgestaltung eröffnen – in den Vereinen, in der städtischen Politik und in der öffentlichen Verwaltung. Menschen dürfen nicht von bestimmten Funktionen oder Berufen ausgeschlossen werden, nur weil sie einen fremdländisch klingenden Namen tragen – sei er italienisch, südslawisch oder türkisch. Für Zugewanderte Möglichkeiten der Artikulation und der Mitgestaltung zu schaffen und sie öffentlich sichtbar zu machen, ist ein Teil des Integrationsprozesses. Diese Möglichkeiten können freilich nur durch eigene Aktivitäten wahrgenommen werden. Das kann Konflikte auslösen, doch gleichzeitig ist die Offenheit für solche Konflikte ein Beitrag zu ihrer Bewältigung. Denn nur wenn es über solche Themen öffentliche Auseinandersetzungen gibt, können die Probleme benannt werden. Und nur für Probleme, die benannt werden, lässt sich eine Lösung finden.
- 2 Zugang zu gesellschaftlichen Ressourcen schaffen, die für soziale Integration unverzichtbar sind. Dazu zählen Wohnraum, Bildung (dabei der ausreichende Erwerb der deutschen Sprache) und grundlegende soziale Sicherungsleistungen. Vor allem für Kinder und Jugendliche, die die Wanderungsentcheidung und die damit einhergehenden Risiken ja nicht selbst gewählt haben, muss dieser gleichberechtigte Zugang sichergestellt werden. Sie bedürfen, übrigens nicht anders

5

The Principle Objectives of Action at the Local Level

What can the urban environment now contribute to make the discussion on immigration productive, non confrontational and involve the greatest possible number of citizens? Which public places, which establishments and resources can be made available? How can partnership processes be initiated to make the most effective use of these resources?

- 1 The Opening up of Possibilities for Cooperation – in associations, in local government and in public administration. People should not be excluded from certain functions or professions merely because they have a foreign sounding name – be it Italian, south Slavonic or Turkish. A part of the integration process is to create opportunities for self expression and participation. These opportunities will really only be noticed when people are themselves involved. This can lead to conflict situations but, at the same time, the transparency of such differences becomes the means by which they can be resolved. Only when there is open debate on such differences can problems be identified. – and only problems that are identified can be solved.
- 2 The Creation of Access to Social Resources which are indispensable for social integration. This comprises residential areas, education (including adequate acquisition of the German language) and basic social security facilities. Equal access must be guaranteed predominantly for children and young people, who did not themselves choose to be immigrants nor to have to endure the accompanying risks. Their need, which is, moreover, no different from children and young people from indigenous socially deprived families, is for even greater claims for increased support in

5

Glavni ciljevi gradskog djelovanja

Što može učiniti Grad, da se diskusija o doseljeništvu odvija produktivno, mirno i uz sudjelovanje po mogućnosti velikog broja građanki i građana? Koje javne prostorije, koje institucije i resurse Grad stavlja na raspolaganje? Kako on može inicirati i podupirati procese sudjelovanja, kako bi ove ustanove i resurse odgovarajuće svi koristili?

- 1 Otvoriti mogućnosti su-uređivanja – u društvima, u gradskoj politici i javnoj upravi. Ne smije se isključiti ljude određenih funkcija ili zanimanja, samo zato što nose ime koje zvuči strano – bilo to talijansko, južnoslavensko ili tursko. Za doseljenike stvoriti mogućnosti artikuliranja i suradnje i njih u javnosti učiniti vidljivima jest jedan dio integracijskog procesa. Ove mogućnosti može se, naravno, iskoristiti samo putem vlastite aktivnosti. To može izazvati konflikte, ali je istovremeno otvorenost za takve konflikte doprinos za njihovo rješavanje. Jer, samo onda ako o ovakvim temama postoje javne diskusije, samo tako se može imenovati probleme. A samo za probleme, koje se imenuje, može se pronaći i rješenje.
- 2 Stvoriti pristup društvenim resursima koji su neophodni za socijalnu integraciju. U to spadaju stanovi, izobrazba (tu sticanje dovoljnog poznavanja njemačkog jezika) i pružanje osnovnih socijalnih davanja za osiguranje života. Prije svega se mora osigurati ovaj ravnopravan pristup za djecu i mlade koji nisu sami izabrali odluku o doseljavanju i s tim u vezi postojeće rizike. Oni trebaju posebnu potporu, kao konačno i djeca i mladi iz socijalno slabijih obitelji domaćeg stanovništva, kako bi otklonili socijalne nepovoljnosti u startu. To je investicija za budućnost čiji troškovi

5

Belediye faaliyetlerinin ana hedefleri

Peki belediye göçün getirdiği tartışmaların verimli, barışçıl ve mümkün olduğu kadar çok vatandaşın katılımı ile yapılmasını nasıl sağlayabilir? Hangi kamu mekanları, hangi imkanları ve kaynakları sunabilir? Bu imkanların ve kaynakların uygun şekilde kullanılması için, katılımın olduğu süreçleri nasıl başlatabilir ve destekleyebilir?

- 1 Derneklerde, belediye politikasında ve kamu idaresinde ortaklaşa karar vermeye katılma olanakları oluşturmak. İnsanlar, yalnızca kulağa yabancı gelen (İtalyanca, Güney Slavca ya da Türkçe olması fark etmez) bir isimleri olduklarından, belli fonksiyonlara gelmekten ya da meslekleri icra etmekten alı konmamalıdır. Göçmenlere söz sahibi olma ve karar verme sürecine müdahil olma olanaklarını sağlamak ve bunları alenileştirmek entegrasyon sürecinin bir parçasıdır. Bu olanaklar elbette yalnızca şahsi faaliyetlerle yerine getirilebilirler. Bu, uyumsuzlukları ortaya çıkarabilir, fakat aynı anda bu tür uyumsuzluklar için açık olmak bunların üstesinden gelmek için bir katkıdır. Çünkü yalnızca bu tür konular üzerine aleni tartışmalar olduğunda bu sorunlar dile getirilebilir. Ve yalnızca dile getirilen sorunlar için çözüm üretilebilir.
- 2 Sosyal entegrasyon için vazgeçilmez olan toplumsal kaynaklara ulaşım imkanı sağlamak. Bunların arasında evler, eğitim (Alman dilinin yeterli derecede kullanımı dahil) ve temel sosyal garantiler vardır. Göç kararını ve bununla birlikte oluşan riskleri kendileri seçemeyen özellikle çocuklar ve gençler için bu eşit muamele hakları sunulmalıdır. Bunların, sosyal dezavantajlı yerli ailelerden gelen çocuklar ve gençlerden farklı olmayarak, sosyal dezavantajlarını

su niži od kasnije nezaposlenosti, izgubljenog prihoda od stručne radne snage i prijevremenog penzioniranja.

- 3 Podpirati i vidljivom učiniti kulturnu mnogolikost. To pokazuje doseljenicima isto tako kao i onima koji su postali već „domaći“, da je važan vlastiti kulturni život za identitet ljudi u grupama, ali i to da se to shvaća kao javno priznato i kao doprinos za zajednicu. Za javne rasprave o doseljensktvu vrijedi: Tek kad je vidljiva raznolikost, i putem kulturnog stvaralaštva, može se razgovarati o mogućim konfliktima i iste rješavati. Kulturna mnogostrukost znači i to, da doseljenici isto kao i domaće stanovništvo izgrade djelomično vlastite infrastrukture – trgovine, vjerske ustanove, medije i ustanove za provođenje slobodnog vremena, pri čemu treba već u korijenu spriječiti lijevi i desni ekstremizam, islamska i drugovjerska politička paralelna društva koja ne prihvaćaju ljudska prava ili naše druge demokratke vrijednosti.

ortadan kaldırmak için özel teşvike ihtiyaçları vardır. Bu geleceğe yapılan bir yatırımdır, maliyeti sonrasında oluşacak işsizlik, iş gücünü kullanamamaktan doğan kayıp ve erken emeklilikten ne olursa olsun daha düşüktür.

- 3 Kültürel çeşitliliği teşvik etmek ve görünür kılmak. Bu hem göçmenlere, hem de şimdiden yerli olanlara, kendi kültürel yaşamlarının, gruplar halinde yaşayan insanlar için önemli olduğunu ve ayrıca bunun kamu tarafından kabul edildiğini ve topluma katkı olarak görüldüğünü göstermektedir. Göç üzerine yapılan aleni tartışmalarda şunlar geçerlidir: yalnızca kültürel çalışmaların da sonucu olarak çeşitlilik görünür olduğunda, olası uyumsuzluklar üzerine konuşulabilir ve bunlar çözülebilir. Kültürel çeşitlilik, göçmenlerin ve ayrıca yerlilerin kısmen, dükkanlar, dini kurumlar, medya ya da rekreasyon tesisleri gibi kendi alt yapılarını oluşturmaları anlamına da gelmektedir. Bu bağlamda, insan haklarını ihlal eden ya da bizim demokratik temel değerlerimizi benimsemeyen sol ya da sağ radikaller, Müslüman ya da farklı dini politik paralel toplumlar daha başlangıçlarında engellenmelidir.

als Kinder und Jugendliche aus sozial benachteiligten einheimischen Familien, sogar besonderer Förderungen, um soziale Startnachteile wettzumachen. Das ist eine Investition in die Zukunft, deren Kosten allemal niedriger sind als spätere Arbeitslosigkeit, entgangene Wertschöpfung von Fachkräften und frühe Pensionierung.

- 3 Die kulturelle Vielfalt fördern und sichtbar machen. Das zeigt den Zugewanderten ebenso wie den bereits Einheimischen, dass kulturelles Eigenleben für die Identität von Menschen in Gruppen wichtig ist, dass es aber auch öffentlich anerkannt und als Beitrag zur Gemeinschaft verstanden wird. Für die öffentliche Debatte über Zuwanderung gilt: erst wenn Vielfalt sichtbar wird, auch durch kulturelles Schaffen, kann man über mögliche Konflikte reden und sie lösen. Kulturelle Vielfalt bedeutet auch, dass Zuwandernde ebenso wie Einheimische teilweise eigene Infrastrukturen aufbauen – Geschäfte, religiöse Einrichtungen, Medien oder Freizeit einrichtungen wobei die Bildung von links- wie rechtsextremen, islamistischen und anderen religiös-politischen Parallelgesellschaften, die gegen Menschenrechte verstoßen oder unsere demokratischen Grundwerte nicht teilen, bereits in den Anfängen verhindert werden soll.

overcoming social deprivation. This is an investment in the future, the cost of which will be much lower than that of possible subsequent unemployment, lower net profits from a reduced skilled labour force and early pensioning off.

- 3 The Promotion of Cultural Diversity by giving it greater exposure. This shows the immigrant just as much as it does the local person that a personal cultural awareness is important for the identity of the individual within the group, and that such individuality is openly recognised and interpreted as a contribution to society. The public debate about immigration only becomes valid when diversity is visible. Possible areas of conflict can also be discussed and resolved through cultural creativity. Diversity also means that immigrants just as much as the resident population to some extent create their own infrastructures through companies, religious institutions, media or leisure establishments. Such institutions can nip the growth of both left and right extremism in the bud, as well as preventing the expansion of Islamic and other politico-religious movements into a parallel society which might violate human rights or not share basic democratic values.

6

Handlungsfelder

Städtische Integrationspolitik erfolgt auf den folgenden Handlungsfeldern:

- 1 auf stadt eigenen Handlungsfeldern, also jenen, wo die Stadt als Körperschaft selbst entscheidet;
- 2 auf Handlungsfeldern der Stadt, die in Kooperation mit anderen öffentlichen und privaten Partnern bewältigt werden;
- 3 auf Handlungsfeldern außerhalb des städtischen Wirkungsbereichs, die aber durch die Politik der Stadt mitgestaltet werden können;
- 4 auf den Handlungsfeldern der Bürgerinnen und Bürger, einschließlich der Zugewanderten, also in Vereinen, weltanschaulichen Organisationen, anlassbezogenen Initiativen usw., aber auch im Handeln jeder und jedes Einzelnen.

Stadteigene Handlungsfelder

In den stadteigenen Handlungsfeldern kommen städtische Politik und Verwaltung in unmittelbarem Kontakt mit Zuwanderern und ihren Bedürfnissen und Wünschen. Hier geht es

- um die Gestaltung einer zuwanderungsfreundlichen Verwaltung, in der interkulturelle Kompetenz, auch durch die Erhöhung des Anteils an migrantischstämmigen Mitarbeiterinnen und Mitarbeitern, angesiedelt ist;
- um die Mobilisierung von Ressourcen für Bildung im vor- und außerschulischen Bereich;
- um die Förderung kultureller Anliegen und des Vereinswesens von Zuwanderern
- um die Verteilung von Mitteln der Sozial- und Wohnungspolitik und
- um die Gestaltung der Teilhabe von Zugewanderten in politischen Entscheidungsgremien.

6

Areas of Influence

Integration at local government level is actively pursued in the following areas through:

- 1 Local government agencies; i. e. those agencies where the town as a corporate body makes its own decisions.
- 2 Civic agencies, strengthened through other public and private partners.
- 3 Civic agencies outside of the conventional areas of civic competence and which can be constituted via policy decisions at local government level.
- 4 Initiatives by individual citizens, including immigrants, normally through clubs, membership of international organisations, ad hoc arrangements etc., and even from each and every member of society.

Integral Civic Agencies

The needs and aspirations of immigrants come into direct contact with local political administration in the areas of influence of the local government agencies. Areas of concern are:

- The formation of an administration which is sympathetic to the requirements of the immigrant communities and whose cross cultural influence is also enhanced by an increased participation of members from the immigrant communities.
- The mobilisation of resources for pre-school and out of school activities.
- The fostering of cultural matters and the extent of participation in club membership amongst the immigrant communities.
- The distribution of resources for social and housing needs.
- Arrangements to enable active participation by immigrants on legislative committees.

6

Polja djelovanja

Gradska integracijska politika odvija se na slijedećim poljima djelovanja:

- 1 na poljima rada samog Grada, dakle na onima, na kojima Grad kao tijelo sam odlučuje;
- 2 na poljima djelovanja Grada, na kojima se radi u kooperaciji s drugim javnim i privatnim partnerima;
- 3 na poljima rada izvan gradskog područja djelovanja, ali koja se može su-uređivati kroz politiku Grada;
- 4 na poljima rada građanki i građana, uključujući i doseljenike, dakle u društvima, svjetonazornim organizacijama, prigodnim inicijativama itd., ali i kroz djelovanje svakog pojedinca.

Gradsko područje djelovanja

Na vlastitim gradskim poljima djelovanja kroz gradsku politiku i upravu u neposrednim kontaktima sa doseljenicima i njihovim potrebama i željama. Ovdje se radi

- o organizaciji uprave koja je ljubazna prema strancima, sa interkulturnom kompetencijom, pa i sa povećanjem broja suradnika s migrantskom pozadinom;
- o mobilizaciji resursa za obrazovanje u predškolskom i izvanškolskom području;
- o podupiranju kulturnih potreba i društava i klubova doseljenika;
- o raspodjeli sredstava socijalne i stambene politike, i
- o uređenju sudjelovanja doseljenika u političkim gremijima koji odlučuju.

6

Faaliyet alanları

Belediye entegrasyon politikası aşağıdaki eylem alanlarında gerçekleştirilmektedir:

- 1 şehrin kendi eylem alanlarında, yani belediyenin kurum olarak kendi karar verdiği alanlarda;
- 2 belediyenin, farklı kamu ve özel partnerlerle işbirliği içerisinde çalıştığı faaliyet alanlarında;
- 3 belediyenin politikası ile birlikte geliştirilen, şehrin belediye etki alanları dışındaki alanlarında;
- 4 göçmenlerin de dahil, vatandaşların faaliyet alanlarında, yani derneklerde, ideolojik organizasyonlarda, belirli konulara dayalı girişimlerde vs., buna ek olarak her bir bireyin davranışlarında.

Belediyenin Kendi Faaliyet Alanları

Belediye kendi faaliyet alanlarında, şehrin politika ve idaresi, göçmenler, ihtiyaçları ve istekleri ile doğrudan temas içerisindedir.

Burada

- idarenin, kültürler arası niteliğinin, göçmen kökenli çalışanlarının sayısının artırıldığı göçe dost bir şekilde oluşturulması;
- okul öncesi ve okul dışı eğitim için kaynakların mobilize edilmesi;
- kültürel taleplerin ve göçmenlerin dernekleşmesinin desteklenmesi;
- sosyal ve barınma politikası için kaynakların dağıtılması ve
- göçmenlerin politik karar verici kurullara katılımı hedeflenmelidir.

Die Einrichtung eines eigenen Integrationsausschuss, die Festlegung einer eindeutigen politischen Zuständigkeit im Stadtrat und die Schaffung einer zuständigen Stelle in der Verwaltung waren wesentliche Schritte, um diese Handlungsfelder der Integration in der städtischen Politik zu verankern. Gleichzeitig wird Integration zu einem durchgehenden Thema für alle städtischen Verwaltungsbereiche gemacht. Das bedeutet auch ein Zugehen auf die zugewanderte Bevölkerung durch Informationsangebote, die Bereitstellung von Dolmetsch- und Vermittlungsdiensten, mehrsprachige Broschüren, Begrüßungsabende, „Tage der offenen Tür“ usw.

Handlungsfelder mit Partnern

Wichtige Handlungsfelder der städtischen Integrationspolitik in Kooperation mit öffentlichen und privaten Partnern sind:

- berufliche Bildung, zumal von Jugendlichen und Frauen;
- berufliche Weiterqualifizierung von Jugendlichen und Erwachsenen in Zusammenarbeit mit staatlichen Stellen (zum Beispiel dem Arbeitsmarktservice), Kammern und Sozialpartnern sowie die Unterstützung von Arbeitsprojekten zur beruflichen Integration;
- bestimmte Bereiche der Erwachsenenbildung, vor allem zur Unterstützung des Spracherwerbs;
- die Förderung der offenen und der verbandlichen Jugendarbeit in Kooperationen mit verschiedenen Vereinen;
- die Unterstützung von kulturellen, sozialen und pädagogischen Initiativen;
- Gemeindekooperationen in allen hier erwähnten Bereichen.

Essential measures to anchor the above areas of effective participation for the immigrant cause in local government include the establishing of a local committee for integration, a commitment to clear political responsibility at city council level and the creation of a office of accountability within the administrative structure. At the same time integration should be an ongoing factor in every part of civic administration. This also means that the immigrant population should be approached with offers to help information dissemination, the availability of interpreter services and immigrant advice bureaus, multi lingual pamphlets, welcoming evenings, „Open House“ events etc.

Negotiations with Partners

Important areas for action within local government policies on integration in cooperation with public and private partners are:

- Vocational training, especially for young people and women.
- Further vocational qualifications for young people and adults in collaboration with civic offices (for example the employment services), chambers of commerce and social partners as well as support for work projects associated with integration within professions.
- Specific areas of adult education, especially in support of language acquirement.
- Support for cultural, social and pedagogic initiatives.
- Communal cooperation in all the above mentioned areas.

Osnivanje jednog vlastitog integracijskog odbora, određivanje jasnog političkog nadležništva u Gradskom vijeću i stvaranje nadležnog tijela u upravi – to su bili najvažniji koraci kako bi se ova polja djelovanja u integraciji usadilo u gradsku politiku. Istovremeno se integraciju čini stalnom temom za sve sektore gradske uprave. To znači i obraćanje stanovništvu doseljenika putem ponuda informacija, stavljanje na raspolaganje rada tumača posrednika, višejezične brošure, pozdravne večeri, „dan otvorenih vrata“ itd.

Polja rada s partnerima

Važna polja rada gradske integracijske politike u kooperaciji s javnim i privatnim partnerima jesu:

- poslovna izobrazba, prije svega mladih i žena;
- poslovna daljnja kvalifikacija mladih i odraslih u suradnji s državnim ustanovama (napr. Burzom rada), komorama i socijalnim partnerima, kao i potpomaganje radnih projekata za poslovnu integraciju;
- određena područja izobrazbe odraslih, prije svega za potpomaganje učenja njemačkog jezika;
- potpomaganje javnog i obaveznog rada s mladeži u kooperaciji s različitim društvima;
- potpomaganje kulturnih, socijalnih i pedagoških inicijativa;
- kooperacije na razini općina na svim navedenim područjima.

Özel bir entegrasyon kurulunun kurulması, belediye meclisinde net bir politik görev belirlenmesi ve idarede yetkili bir merciinin kurulması, belediye politikasında entegrasyonun bu faaliyet alanlarını temellendirmek için gereklidir. Aynı anda entegrasyon tüm belediye idari alanları için sürekli bir konu haline getirilmelidir. Bu aynı anda göçmen topluluğuna bilgilerle, tercüme ve aracılık hizmetleri, çok dilli broşürler, hoş geldiniz akşamları, „açık kapı günleri“ vs. aracılığıyla da yapılabilmektedir.

Partnerlerle Faaliyet Alanları

Belediyenin entegrasyon politikası için özel ve kamu partnerleriyle işbirliğinde önemli faaliyet alanları şunlardır:

- özellikle gençler ve kadınlar için meslek eğitimi;
- mesleki entegrasyon için iş projelerinin desteklenmesi, devlet kurumları, odalar ve sosyal partnerler ile işbirliği içerisinde gençlerin ve yetişkinlerin mesleki olarak sürekli niteliklendirilmesi (örnek olarak iş pazarı hizmetleri);
- yetişkin eğitiminde belirli alanların özellikle dil öğreniminin, desteklenmesi;
- farklı dernekler ile işbirliği içerisinde açık ve derneksel olarak gençler için çalışmanın desteklenmesi;
- kültürel, sosyal ve pedagojik girişimlerin desteklenmesi;
- tüm burada belirtilen alanlarda belediye işbirlikleri.

Handlungsfelder außerhalb des städtischen Wirkungsbereichs

Die Stadt Feldkirch kann und soll ihr Gewicht auch bei der Gestaltung von Integration auf Landes- und Bundesebene einbringen. Hier geht es um die Entwicklung von Positionen, die die Erfahrungen der Feldkircher Integrationspolitik aufnehmen, und um die Bemühung, die so gewonnenen Positionen – zum Beispiel über den Vorarlberger Gemeindeverband oder den Österreichischen Städtebund – in die Politik des Landes und des Bundes zu vermitteln. Die Stadt Feldkirch stellt sich auch dieser Aufgabe aus der Verantwortung um das Gemeinwohl – das ihrer eigenen Bürgerinnen und Bürger wie jenes aller anderen Menschen in unserem Land und in unserem Staat.

Handlungsfelder der Bürgerinnen und Bürger

Bürgerinnen und Bürger der Stadt, zugewanderte wie einheimische, entscheiden schließlich durch ihr Handeln und durch eigene Anstrengung darüber, ob und wie Integration gelingt. Sie sind nicht nur unverzichtbare Partner für Integrationsmaßnahmen der städtischen Politik und Verwaltung, sondern können auch durchaus selbständig zu einer erfolgreichen Integrationspolitik beitragen. Das geschieht durch ihr Handeln in allen Lebensbereichen, in denen das Verhältnis von Einheimischen und Zugewanderten berührt wird – vom Elternausschuss der Schule und der Lernbetreuung von Kindern über Vereine, Kirchen und Parteien bis zum Arbeitsplatz. Es geschieht aber auch durch den Willen der Zugewanderten selbst, Zeit und Energie in den Erwerb von Fähigkeiten zu investieren, die für Integration, die eigene und auf jeden Fall die der Kinder, unverzichtbar sind. Nur in einer gemeinsamen Anstrengung kann Integration gelingen.

Potential Initiatives beyond the Civic Area of Responsibility

The town of Feldkirch can and should bring its weight to bear in the formation of integration at provincial and national level. The development of positions which can take note of Feldkirch's experience in the politics of integration and the subsequent efforts to empower such positions (for example the Association of Vorarlberg Community Councils (Vorarlberg Gemeindeverband), or the Federation of Austrian Towns and Cities (Österreichischer Städtebund)) are the areas for action. Feldkirch also sees this task as its responsibility to the general benefit of the community – that is to all citizens and anybody in our province and in our country.

Areas for Potential Initiative from our Citizens

Citizens of the town, immigrant and local, decide in the end by their actions and efforts as to whether and how integration will succeed. Not only are they indispensable partners in taking the measures necessary for a policy on integration within local government but can contribute totally independently to its successful realisation. This occurs as a result of their activities in all aspect of daily life, which touch on the relationship between local and immigrant populations. – from the parent associations at school and maintaining the learning environment for children, via the various associations, churches and political parties to the workplace. Progress is also achieved because of the desire of the immigrants themselves to invest time and energy in acquiring opportunities for successful integration which are absolutely essential for themselves and especially their children. Integration can only be successful when every body pulls together.

Polja djelovanja izvan gradskog područja rada

Grad Feldkirch može i treba dati i svoje težište u stvaranju integracije na području zemlje-pokrajine i sveaustrijski. Ovdje se radi o razvoju pozicija koje prihvaćaju iskustva integracijske politike Feldkircha i o nastojanju da se tako osvojene pozicije prebaci u politiku Pokrajine i Saveza – napr. preko vorarlberškog Udruženja općina ili austrijskog Saveza gradova. Grad Feldkirch si postavlja ovu zadaću i iz odgovornosti za opće dobro – ono svojih vlastitih građana kao svih ostalih ljudi u našoj pokrajini i našoj državi.

Polja djelovanja građanki i građana

Građanke i građani Feldkircha, doseljeni ili oni iz redova domaćeg stanovništva, konačno odlučuju svojim djelovanjem i svojim vlastitim naporima o tome, da li će i kako će uspjeti integracija: oni su ne samo nužni partneri za mjere integracije gradske politike i uprave, nego mogu bez daljnjega samostalno doprinijeti uspješnoj integracijskoj politici. To se događa njihovim djelovanjem i radom na svim životnim područjima na kojima se dodiruje odnos domaćih i doseljenika – od roditeljskog odbora škole i davanja poduke djeci, preko društava, klubova, crkava i stranaka, do radnog mjesta. To se događa isto tako voljom samog doseljenika, da investira vrijeme i energiju za stjecanje sposobnosti koje su neophodne za vlastitu integraciju i u svakom slučaju za integraciju djece. Integracija može uspjeti samo zajedničkim naporima.

Belediye etki alanı dışında faaliyet alanları

Feldkirch şehri entegrasyonun eyalet ve ulusal düzeyde geliştirilmesi için çalışmalar yapabilir ve yapmalıdır. Burada Feldkirch'in entegrasyon konusundaki deneyimlerini içerecek olan pozisyonların geliştirilmesi ve bu şekilde elde edilen pozisyonların (örnek olarak Vorarlberger Gemeindeverband ya da Österreichischen Städtebund) eyalet ve ulusal politikaya iletilmesi hedeflenmektedir. Feldkirch şehri, kendi vatandaşları ve ayrıca eyaletimizdeki ve ülkemizdeki tüm vatandaşların ortak refahı için de, bu görevi üstlenmiştir.

Vatandaşların faaliyet alanları

Şehrin, göçmen ve yerli vatandaşları, davranışları ve kendi girişimleri ile entegrasyonun başarılı olup olmayacağı kararını verirler. Vatandaşlar, belediye politikası ve idaresinin entegrasyon tedbirlerinin yalnızca ödün verilmez partnerleri değildirler, ayrıca kendi başlarına da entegrasyon politikasının başarısına katkıda bulunabilirler. Bu, yerlilerin göçmenlerle ilişkilerinin olduğu, okul aile birliğinden, çocukların eğitimlerinde desteklenmelerinde, kilise ve partilerden iş yerine kadar, her yaşam alanı içerisindeki davranışları ile olmaktadır. Fakat bu göçmenlerin, kendi istekleriyle de olmaktadır. Kendi ve her halükarda çocukların entegrasyonu için olmazsa olmaz olan niteliklerin kazanımı için zaman ve enerji ayırmaları anlamına gelmektedir. Yalnızca ortak hareket edildiğinde entegrasyon başarıya ulaşabilir.

Impressum

Herausgeber: Amt der Stadt Feldkirch
Für den Inhalt verantwortlich: Dr. Kurt Greussing,
Mag. Heike Sprenger, Schmiedgasse 5, 6800 Feldkirch
T: 05522/304-1280, E-Mail: heike.sprenger@feldkirch.at
Übersetzungen: Attila Dincer, Ian Montague, Paul Nikolic
Grafik: Theresia Ludescher, Zwischenwasser
Fotos: Nikolaus Walter, fotografiert 2008/09 in Feldkirch
(Unsere Heimat, Haus Abraham)
Druck: Bucher Druck, Hohenems
www.feldkirch.at